

تولید مقاله

در عرصه
مطالعات
روان شناختی

بخش اول

مالکیت و
حقوق مؤلف

ترجمه: امیر حسین سمائی

▼ اشاره

فرهنگ جامعه ما در عرصه ارتباط هنوز غلبه شفاهی دارد. با آنکه مدت‌های مدیدی از شیوع کاربری رسانه‌های نوشتاری به‌ویژه پس از انقلاب اسلامی می‌گذرد و اکنون بالغ بر چهارصد نشریه (رسانه نوشتاری) منتشر می‌شود اما مع‌الاسف نوشتن و نگارش رسانه به تحریریه‌ها و افراد حرفه‌ای محدود است. مجله رشد مشاور مدرسه در جهت تشویق و ترغیب مخاطبان خود به نوشتن، سلسله بحث‌هایی را در قالب مقاله و... به‌قدر وسع و فرصت مجله پی می‌گیرد.

کلیدواژه‌ها: مقاله‌های مروری، مقاله‌های نظری، مقاله‌های روش‌شناختی، مورد پژوهی، حجم، عنوان، لحن.

مقدمه

از جمله شاخص‌های پیشرفت و توسعه، تولید علم است، به‌ویژه تولید علوم کاربردی بومی یعنی علوم یا یافته‌های ناظر به حل مسئله‌های بومی، منطقه‌ای فعلی و گره‌گشایی پیچیدگی‌های مربوط به آینده. در سال‌های اخیر پژوهش‌های بسیاری در کشورمان انجام شده که برخی از آن‌ها در قالب پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد یا دکتری و برخی دیگر به‌صورت کارهای تحقیقی مورد نیاز بوده است. نتایج هر کدام از این‌ها می‌تواند زمینه‌ساز طرح‌ها و برنامه‌هایی در حوزه‌های گوناگون باشد. در حوزه علوم انسانی، خصوصاً روان‌شناسی و مشاوره، نیز تحقیقات متنوع و وسیعی صورت گرفته است که انتشار نتایج این پژوهش‌ها به‌صورت مقاله موجب آگاهی علاقه‌مندان به این زمینه‌های تخصصی از جدیدترین یافته‌های علمی خواهد شد و زمینه اقدام به تحقیقات جدید را فراهم خواهد آورد و از پژوهش‌های تکراری جلوگیری خواهد کرد. بنابراین، پژوهشگران برای تدوین نتایج پژوهش‌ها و مطالعات خود به‌صورت مقاله لازم است که با اصول و ساختار علمی مقالات آشنایی داشته باشند. جهت بهبود بخشیدن هرچه بیشتر به ساختار مقالات، مجله رشد آموزش مشاور مدرسه در نظر دارد که از این شماره ساختار علمی مقاله را براساس منابع مختلف موجود به‌خصوص APA (راهنمای تدوین مقالات روان‌شناختی انجمن روان‌شناسی آمریکا) به علاقه‌مندان آموزش دهد. در این مقاله تلاش بر آن بوده است که اصول کلی قابل قبول مجلات علمی مطرح شوند. در تدوین مقاله علمی نه تنها محتوای علمی مهم است بلکه ساختار کلی مقاله بایستی از انسجام و یکدستی برخوردار باشد. از این رو، لازم است نویسنده مقاله سبک هم‌انگاری را در نوشتن مقالات علمی رعایت کند.

گونه‌های مقالات

مقالات منتشر شده در مجلات تخصصی اغلب به یکی از این اشکال هستند: گزارش‌های مطالعات تجربی، مقاله‌های مروری، مقاله‌های نظری، مقاله‌های روش‌شناختی و مورد پژوهی. اینها انواع اصلی مقاله‌ها را دربرمی‌گیرند.

گزارش‌های مطالعات تجربی به گزارش‌های تحقیق‌های درجه یک (غیر کتابخانه‌ای) اطلاق می‌شود. این گزارش‌ها عمدتاً شامل بخش‌هایی جداگانه می‌شوند که هر یک مرحله‌ای از فرایند پژوهش را نشان می‌دهد. ترتیب این بخش‌ها در یک مقاله اغلب به شکل زیر است.

مقدمه: طرح مسئله مورد بررسی و بیان هدف تحقیق
روش: توصیف روش مورد استفاده برای انجام دادن پژوهش
نتایج: گزارش نتایج حاصل
بحث: تفسیر و بحث پیرامون دلالت‌های ضمنی نتایج (شامل دلالت‌های ضمنی یا کاربردی نتایج حاصل).

مقالات مروری، که شامل فراتحلیل‌ها نیز می‌شوند، عبارت‌اند از بررسی انتقادی مطالبی که تاکنون منتشر شده‌اند. مؤلف مقاله مروری با ساماندهی، یکپارچه‌سازی و ارزیابی متونی که پیش‌تر منتشر شده‌اند، پیشرفت پژوهش‌های فعلی به سمت شفاف‌سازی مسئله‌ای خاص را مورد

توجه قرار می‌دهد. به یک معنی، مقاله مروری حاوی اطلاعاتی تکمیلی، ویژه یا اصلاحی است؛ زیرا مؤلف آن:

- مسئله مورد نظر را مشخص می‌کند و توضیح می‌دهد؛
- پژوهش‌های قبلی را خلاصه می‌کند تا خواننده را از وضع فعلی پژوهش در حوزه مربوط آگاه سازد؛
- ارتباطها، تضادها، خلأها و ناسازگاری‌های موجود در نوشته‌های پیشین را مشخص می‌کند و
- برای مرحله یا مراحل بعدی حل مسئله، پیشنهادهایی ارائه می‌دهد.

عناصر مقاله‌های مروری برخلاف بخش‌های مطالعات تجربی که به‌صورت زمانی مرتب می‌شوند، بر مبنای ارتباط منطقی‌ای که با هم دارند، سامان می‌یابند.

مقالات نظری مقالاتی هستند که در آنها مؤلف با تکیه بر پیشینه موجود یک تحقیق به نظریه‌پردازی در یکی از حوزه‌ها (مثلاً روان‌شناسی) اهتمام می‌ورزد. مقالات مروری و مقالات نظری اغلب به لحاظ ساختاری مشابه‌اند اما مقالات نظری داده‌های تجربی را فقط در صورتی عرضه می‌کنند که تأثیری در پرداخت مسائل نظری داشته باشند. مؤلف این نوع مقالات به دنبال ایجاد یک نظریه است تا مفاهیم خاصی را بسط دهد و بهبود بخشد. مؤلف معمولاً نظریه‌ای جدید عرضه می‌کند یا با تحلیل نظریات موجود، معایب آنها را نشان می‌دهد یا برتری یکی بر دیگری را اثبات می‌کند. در این نوع تحلیل نظری، مؤلف معمولاً هم‌انگاری درونی و بیرونی نظریه را مورد بررسی قرار می‌دهد؛ یعنی، احتمال خودمتناقض بودن نظریه و تضاد آن با شواهد تجربی. بخش‌های یک مقاله نظری، مانند بخش‌های مقاله‌های مروری، نه براساس ترتیب زمانی بلکه معمولاً بر مبنای ارتباط منطقی بین خود سازماندهی می‌شوند.

مقالات روش‌شناختی مقاله‌هایی هستند که رویکردهای جدید روش‌شناختی، نسخه‌های اصلاح‌شده روش‌های موجود، و بحث‌های پیرامون رویکردهای تحلیل کمی داده‌ها را به جامعه پژوهشگران عرضه می‌کنند. چنین مقالاتی می‌بایست بر رویکرد تحلیلی داده‌ها یا رویکرد روش‌شناختی موجود تمرکز کرده و داده‌های تجربی را فقط به‌عنوان مثالی از رویکرد مورد بررسی ارائه کنند. مقالات روش‌شناختی باید در سطحی ارائه شوند که در دسترس پژوهشگران زبده باشند. به‌علاوه، باید جزئیات کافی ارائه کنند تا پژوهشگران بتوانند امکان کاربست روش‌شناسی عرضه شده را بر مسئله تحقیق خود بررسی کنند. به‌علاوه، مقاله باید این امکان را فراهم آورد که خواننده بتواند به نحوی معقول رویکرد پیشنهادی را با سایر رویکردهای جاری مقایسه کرده و نیز آن رویکرد را اجرا کند. در مقالات روش‌شناختی، مطالب بسیار تخصصی (مثلاً اقتباس‌ها، مدارک اثبات، جزئیات شبیه‌سازی‌ها) را باید در ضمیمه‌ها ارائه کرد تا خوانایی کلی مقاله افزایش یابد.

مطالعات موردی مقالاتی هستند که در آنها مؤلف داده‌های موردی را که در حین کار با یک فرد یا سازمان به‌دست آورده است، توصیف می‌کند تا مسئله‌ای را به تصویر بکشد، راهی برای حل مسئله‌ای ارائه کند یا نیاز به تحقیقات تجربی یا مباحث نظری را روشن سازد. در نوشتن مقالات موردی، مؤلفان به‌دقت به رعایت توازن میان ارائه مثال‌های فرضی اما مهم از یک طرف و استفاده مسئولانه از اطلاعات محرمانه واقعی مربوط به مورد مطالعه از طرف دیگر توجه می‌کنند. رازداری معمولاً به یکی از این دو طریق حفظ می‌شود؛ یکی اینکه اطلاعات توصیفی مربوط به مورد (فرد یا سازمان) در دست مطالعه را آماده کنیم، به آن فرد یا سازمان موضوع پرونده ارائه دهیم و برای چاپ آن از آن فرد یا سازمان اجازه‌نامه

بخش‌های یک نوشته

بیشتر مقالات علمی که در حوزه روان‌شناسی چاپ می‌شوند، گزارش‌های مطالعات تجربی هستند و به همین دلیل، این بخش بررسی نحوه آماده‌سازی آنها را در دستور کار قرار می‌دهد.

صفحه عنوان

عنوان، عنوان باید ایده اصلی مقاله را به صورت ساده و در صورت امکان منطبق با سبکی متعارف و جذاب بیان کند. در عین حال، می‌بایست بیانی موجز از موضوع اصلی باشد و مسائل نظری یا متغیرهای عمده تحقیق و ارتباط میان آنها را مشخص کند. مثالی از یک عنوان خوب: «تأثیر حروف مبدل در سرعت خواندن».

عنوان می‌بایست به تنهایی، کاملاً روشن‌نگر باشد. با وجود آنکه کارکرد اصلی عنوان آگاهی‌دادن به خواننده در مورد تحقیق انجام شده است، برای خلاصه کردن محتوای یک مقاله به منظور چکیده‌سازی و استفاده در سرویس‌های اطلاع‌رسانی، مانند پایگاه‌های داده‌سایک‌اینفو^۱ و چکیده‌های روان‌شناسی APA^۲ نیز به کار می‌رود. عنوانی خوب را به سادگی می‌توان به عنوان کوتاهی که در فرایند چاپ از آن استفاده می‌شود، تبدیل کرد...

عنوان‌ها معمولاً در منابع مرجع بی‌شماری گردآوری و فهرست می‌شوند. بنابراین در عنوان، از کاربرد کلمات فاقد بار معنایی پرهیز کنید؛ آنها موجب افزایش طول عنوان شده و فهرست‌نویسان را به خطا می‌اندازند. برای مثال، کلماتی مانند روش و نتایج معمولاً در عنوان درج نمی‌شوند. همچنین نباید عنوان را با عبارت‌های زانندی چون «مطالعه‌ای در» یا «پژوهشی تجربی در» آغاز کرد. از به کار بردن مخفف‌ها در عنوان خودداری کنید؛ بیان کامل تمام اصطلاحات به فهرست‌سازی دقیق و تام مقاله مورد نظر کمک می‌کند. طول پیشنهادی برای یک عنوان، ده تا دوازده کلمه است.

مالک مقاله

مؤلفان یک اثر تحقیقی منتشر شده، کسانی هستند که در ایجاد داده‌ها و مفاهیم و نیز تفسیر نتایج آن، سهم عمده داشته و مسئولیت اصلی را برعهده دارند (هاث، ۱۹۸۷). عنوان مؤلف نه تنها به افرادی که وظیفه اصلی نوشتن مطلب را برعهده دارند تعلق می‌گیرد بلکه کسانی را نیز که کمک‌های علمی مهمی به فعالیت پژوهشی مورد نظر ارائه کرده‌اند، شامل می‌شود. مفهوم مذکور حق تألیف در نوشتار «اصول اخلاقی روان‌شناس‌ها و قانون اجرای [تحقیق]» (APA، ۱۹۹۲a)، اصل ۲۳-۶ مورد بحث قرار گرفته است.

به منظور جلوگیری از سوء تفاهم و نیز حفظ شئون و روابط حرفه‌ای، شایسته است که در هر پروژه تحقیقاتی، در اسرع وقت، بر سر برخی موارد توافق حاصل شود؛ مواردی همچون افرادی که در زمره مؤلفان اثر قرار خواهند گرفت، ترتیب نام مؤلفان و کسانی که به گونه‌های دیگر از آنها یاد می‌شود.

نام مؤلف (بایالین) و سازمانی که به آن وابسته است. هر نوشته‌ای دارای یک بایالین است که از دو بخش تشکیل شده است: نام مؤلف و سازمان یا مؤسسه‌ای که پژوهش در آن صورت پذیرفته است (بدون استفاده از کلماتی چون توسط یا از).

● نام مؤلف (بایالین)؛ شکل مناسب ذکر نام مؤلف به صورت نام، نام(های) وسطی و نام خانوادگی؛ این نوع ثبت نام، احتمال اشتباه در تعیین هویت مؤلف را کاهش می‌دهد. به منظور کمک به پژوهشگران و نیز متصدیان کتابخانه‌ها، در تمام فعالیت‌های حرفه‌ای نام خود را به شکلی ثابت درج کنید؛ یعنی مثلاً از ذکر نام کامل در یک اثر و مخفف نام در اثری دیگر پرهیز کنید. تمام عنوان‌های رسمی (مانند دکتر، پروفیسور) و مدارج دانشگاهی (مانند دکتر روان‌شناس و غیره) را هم قلم بگیرد.

وابستگی‌های سازمانی؛ این وابستگی معرف جایی است که پژوهش در آن صورت گرفته و معمولاً یک مؤسسه است. فقط در صورتی نام دو مؤسسه

کتبی دریافت کنیم. گزینه دیگر مخدوش و مبهم کردن هویت آن فرد (یا سازمان) است تا نه آن فرد و نه کسانی که او را می‌شناسند، قابل تشخیص نباشند. این نوع از مبهم و مخدوش کردن هویت مورد‌های در دست مطالعه مقوله‌ای حساس است، زیرا بسیار مهم است که در این میان، متغیرهای مربوط به پدیده تحت بررسی را تغییر ندهیم. به منظور پرهیز از این وضع، سه راهبرد کلی به وجود آمده‌اند: (۱) تغییر دادن بعضی مشخصات معین مورد در دست تحقیق، (۲) محدود کردن توصیف مشخصاتی معین، (۳) مبهم نمودن ویژگی‌های جزئی فرد یا سازمان مورد مطالعه با اضافه کردن اطلاعات غیرواقعی.

دیگر انواع مقاله‌ها عبارت‌اند از گزارش‌های خلاصه، مقاله‌های حاوی شرح و پاسخ به مقالات پیش‌تر منتشر شده، و تک‌نگاری‌ها. به رغم آنکه محتوای این نوع مقالات متفاوت است، این نوشته‌ها می‌بایست بر مبنای خطوط کلی ارائه شده در بندهای قبل، دارای انسجام و منطق درونی باشند. مؤلفان می‌بایست جهت کسب اطلاعات بیشتر در مورد این مقالات، به مجله‌ای که قصد انتشار اثر خود را در آن دارند، مراجعه کنند.

مقالات منتشر شده در مجلات تخصصی اغلب به یکی از این اشکال هستند: گزارش‌های مطالعات تجربی، مقاله‌های مروری، مقاله‌های نظری، مقاله‌های روش‌شناختی و مورد پژوهی. اینها انواع اصلی مقاله‌ها را در بر می‌گیرند

حجم، عنوان‌بندی‌ها و لحن مقاله

پیش از اینکه شروع به نوشتن مقاله کنید، می‌بایست به این سه ویژگی عمده مقالات علمی توجه داشته باشید: حجم مقاله، عنوان‌بندی‌ها و لحن. **حجم**؛ حجم معمول مقالات را در مجله‌ای که قصد انتشار اثر خود را در آن دارید، مشخص کنید. از این میزان تجاوز نکنید؛ مگر اینکه در حال نوشتن تک‌نگاری یا نوع دیگری از مقالات غیرمتعارف باشید. به منظور محاسبه تعداد صفحات چاپی مقاله خود در هر یک از مجله‌ها تعداد صفحات نوشته‌تان را تقسیم بر چهار کنید (یعنی ۱ صفحه چاپی = ۴ صفحه دست نوشته).

نگارش در حوزه گسترده‌ای از موضوعات، اغلب موجب ابهام در مقصود اصلی نویسنده می‌شود. نوشته‌های طولانی را می‌توان در بیشتر مواقع با خلاصه‌سازی، بهبود بخشید. اگر مقاله‌ای بیش از حد طولانی است، می‌توانید به چند طریق آن را کوتاه کنید: بیان شفاف و صریح نکات، محدود کردن بحث به مسئله خاص تحقیق، حذف یا ادغام جدول‌ها، حذف مطالبی که در چند بخش تکرار شده‌اند، و نوشتن جمله‌ها به صورت معلوم (به جای مجهول).

عنوان‌بندی؛ ایده‌هایی را که قصد ارائه‌شان را دارید، به دقت با رعایت سلسله مراتب فهرست کنید و از عنوان‌بندی‌ها برای نشان دادن این ترتیب و درجه اهمیت آنها استفاده کنید. عنوان‌ها در فهم ساختار مقاله و اهمیت نسبی بخش‌های مختلف آن به خواننده کمک می‌کنند.

لحن، با وجود آنکه متن علمی به شکل ظاهری با متن ادبی تفاوت دارد، نیازی نیست و نباید که فاقد سبک نگارش یا ملال‌آور باشد. در توصیف پژوهش خود، ایده‌ها و یافته‌هایتان را به طور مستقیم بیان کنید اما با اتخاذ سبکی جذاب، حضور و درگیری خود را در مسئله نشان دهید. متن علمی اغلب جایگاه پژوهشگران مختلف را مورد مقایسه قرار می‌دهد. این تفاوت‌ها را می‌بایست به طریقی حرفه‌ای و با پرهیز از ستیزه‌جویی بیان کرد؛ برای مثال، جمله «فرهادی و اعتمادی... را مد، نظر قرار ندادند.» قابل پذیرش است اما جمله «فرهادی و اعتمادی... را کاملاً نادیده انگاشتند» چنین نیست.

را ذکر کنید که هر دوی آنها در تأمین اعتبار پژوهش حائز نقش بوده باشند. نام بیش از دو مؤسسه را ذکر نکنید. در صورتی که مؤلفی فاقد وابستگی سازمانی است، صرفاً محل اقامت او را در زیر نامش درج نمایید. اگر وابستگی سازمانی مؤلف بعد از انجام دادن پژوهش تغییر کرده است، در بخش یادداشت مؤلف، وابستگی فعلی او را درج کنید. اگر پژوهش توسط دو یا چند نفر صورت گیرد و همه آنها به یک دانشگاه یا مؤسسه وابسته باشند، نام مؤسسه یک بار و به دنبال نام مؤلفان ذکر می‌شود.

در صورتی که هر یک از مؤلفان به سازمان خاصی وابسته باشند، باید بعد از نام هر یک از آنان، بلافاصله نام مؤسسه‌ای که به آن وابسته‌اند، ذکر شود. **ترتیب قرار گرفتن نام مؤلفان** معمولاً متناسب با میزان مشارکت آنان در انجام پژوهش است اما اگر میزان مشارکت همه افراد در اجرای پژوهش یکسان باشد، اسامی آنان به ترتیب حروف الفبا می‌آید.

عنوان ذکر شده در بالای صفحات چاپ شده پژوهش: این عنوان مخفف عنوان اصلی است و در بالای تمام صفحات درج می‌شود تا مقاله مورد نظر را برای خواننده مشخص کند. عنوان یاد شده با احتساب حروف، نقطه گذاری‌ها و فاصله بین کلمات، می‌بایست حداکثر پنجاه کارا کتر باشد.

چکیده

چکیده عبارت است از خلاصه‌ای جامع و موجز از محتویات مقاله؛ چکیده امکان مرور اجمالی محتوای مقاله را برای خوانندگان فراهم می‌کند. به علاوه، همچون عنوان به سرویس‌های اطلاع‌رسانی و فهرست‌نویسی این امکان را می‌دهد که مقالات را فهرست و بازخوانی کنند.

یک چکیده به دقت تهیه شده می‌تواند به مهم‌ترین بند مقاله شما تبدیل شود. اولین تماس بیشتر افراد با یک مقاله از راه مطالعه چکیده آن بر روی نمایشگر رایانه برقرار می‌شود. این اتفاق معمولاً در حین بررسی پیشینیه پژوهش از خلال یک سیستم الکترونیکی فراخوانی چکیده‌ها رخ می‌دهد. خوانندگان اغلب بر مبنای چکیده در مورد خواندن تمام مقاله تصمیم می‌گیرند؛ این مسئله هم در حالتی که خواننده در حال ورق زدن مجله است و هم در حالتی که از رایانه استفاده می‌کند، صادق است. چکیده باید حاوی اطلاعات فشرده و در عین حال سازمان‌یافته، خوانا، مختصر، و جامع باشد. به علاوه، استفاده از کلیدواژه‌های فراوان در چکیده امکان اینکه خواننده آنها را سریع‌تر پیدا کند، افزایش می‌دهد. چکیده خوب دارای خصوصیات زیر است. **دقت:** از اینکه چکیده به درستی مبین هدف و محتوای مقاله است، اطمینان حاصل کنید. از ذکر اطلاعاتی که در بدنه مقاله مطرح نمی‌شوند، بپرهیزید. اگر مطالعه حاضر پژوهشی متقدم را بسط می‌دهد یا تکرار می‌کند، این مطلب را در چکیده بیان کنید و نام مؤلف (سر نام. اسم کوچک به همراه نام خانوادگی) و سال چاپ را درج نمایید. مقایسه چکیده و خلاصه رئوس مقاله روشی مناسب برای برآورد دقت چکیده است.

خودکفایی: تمام مخفف‌ها (به استثنای واحدهای اندازه‌گیری) را تعریف کنید. نام آزمون‌ها و داروها را به‌طور ساده بیاورید (برای داروها از نام‌های کلی استفاده کنید). اصطلاحات ویژه را تعریف کرده به جای نقل قول، بازنویسی کنید. نام مؤلفان (سرنام اسم کوچک به همراه نام خانوادگی) و تاریخ‌های چاپ را در هنگام نقل قول از سایر نوشته‌ها ذکر

کنید و در فهرست منابع اطلاعات کامل آن منابع را ارائه دهید. **مختصر و مفید بودن:** سطح اطلاع‌رسانی تمام جملات، به ویژه جمله اول چکیده، را تا حد ممکن بالا ببرید. چکیده‌ها نباید بیش از ۱۲۰ کلمه باشند. چکیده را با ذکر مهم‌ترین اطلاعات آغاز کنید (توجه داشته باشید که تکرار عنوان باعث به هدر رفتن فضا می‌شود). مهم‌ترین اطلاعات ممکن است هدف، فرضیه، ادعای اصلی مقاله یا نتایج و نتیجه‌گیری‌ها باشد. در چکیده مقاله خود، حداکثر چهار یا پنج مورد از مهم‌ترین مفاهیم، یافته‌ها یا دلالت‌های ضمنی را درج کنید.

روش‌های موجزتر کردن:

● برای ذکر تمامی شماره‌ها از ارقام استفاده کنید؛ مگر اینکه شماره مورد نظر در ابتدای جمله قرار گرفته باشد (سعی کنید جمله‌ای را که با یک شماره شروع می‌شود، به گونه‌ای بازنویسی کنید که نیازی به درج شماره به حروف نباشد).

● به راحتی از شکل مخفف‌ها استفاده کنید (برای مثال از ر.ک. به جای «رجوع کنید به»). در این صورت، لازم است تمام مخفف‌هایی را که می‌بایست توضیح داده شوند، اولین باری که در متن به کار می‌برید، توضیح دهید.

● از وجه معلوم (به جای مجهول) استفاده کنید. در عین حال از به کار بردن ضمائر شخصی مانند من و ما بپرهیزید.

● پرهیز از ارزیابی: به جای ارزیابی گزارش کنید؛ به محتوای بدنه مقاله مطلب یا نکته‌ای اضافه نکنید.

● انسجام و خوانایی: با نثری شفاف و نیرومند بنویسید. از افعال به جای معادل‌های اسمی آنها و از وجه معلوم به جای وجه مجهول استفاده کنید. برای توصیف نتایجی که کاربست مستمر دارند یا توصیف نتایج استخراج شده از زمان حال استفاده کنید. زمان گذشته را نیز برای توصیف متغیرهای دست‌کاری شده یا آزمون‌های اجرا شده به کار ببرید. به جای سوم‌شخص، از اول شخص استفاده کنید. از به کار بردن تکیه‌کلام‌ها و عبارات‌های فاقد اطلاعات واقعی (مانند دلالت‌های ضمنی «مورد بحث قرار گرفتند» و «نتیجه گرفته شده است که») بپرهیزید.

چکیده گزارشی از یک پژوهش تجربی باید در بردارنده موارد زیر باشد:

- ◀ مسئله مورد بررسی، تا حد امکان در قالب یک جمله؛
- ◀ شرکت‌کنندگان یا اشخاص مورد بررسی، با مشخص کردن ویژگی‌های مستقیم آنها مانند تعداد، نوع، سن، جنس، و دسته و گونه؛
- ◀ روش آزمایش، مشتمل بر وسیله، فرایندهای جمع‌آوری داده‌ها، نام کامل آزمون، نام‌های کلی کامل و دوز و طریقه به کارگیری تمام داروها (به ویژه وقتی دارویی جدید است یا در مطالعه مورد نظر نقش اساسی بازی می‌کند)؛

- ◀ یافته‌ها، مشتمل بر سطح معنی‌داری آماری؛ و
- ◀ نتیجه‌گیری‌ها و دلالت‌های ضمنی یا کاربردها.

چکیده یک مقاله مروری یا نظری باید موارد زیر را مطرح کند:

- ◀ موضوع، در یک جمله؛
- ◀ هدف، فرضیه، سازه چارچوب بخش و قلمرو (جامع یا منتخب) مقاله؛
- ◀ منابع استفاده شده (مثلا مشاهدات شخصی، نوشته‌های منتشر شده)؛
- ◀ نتایج مربوطه.

چکیده یک مقاله روش‌شناختی می‌بایست موارد زیر را مطرح

نماید:

- ◀ رده کلی روشی که ارائه شده یا مورد بحث قرار گرفته است؛
- ◀ ویژگی‌های اساسی روش پیشنهاد شده؛
- ◀ دامنه کاربرد روش پیشنهاد شده؛ و
- ◀ رفتار روش مورد نظر، از جمله توان و استقامت آن در برابر نقض پیش‌فرض‌ها.

چکیده یک مورد پژوهی می‌بایست موارد زیر را مطرح سازد:

- ◀ موضوع مورد بررسی و ویژگی‌های مرتبط فرد یا سازمان ارائه شده؛
- ◀ ماهیت یا راه‌حل مسئله تحقیق به همراه مثالی از مورد مطالعه شده؛ و
- ◀ پرسش‌های طرح شده جهت پژوهش‌ها یا نظریه‌پردازی‌های آتی

چکیده‌ای که دقیق، موجز و حاوی اطلاعات مفید بوده و به سادگی قابل درک است، تعداد مخاطبان مقاله شما و امکان فراخوانی آن را در آینده بالا می‌برد. فقط می‌توانید یک نسخه از چکیده ارائه کنید. اگر چکیده شما از حد ۱۲۰ کلمه تجاوز کند، ممکن است چکیده نگارها در برخی از سرویس‌های فرعی آن را کوتاه کنند تا با پایگاه‌های داده‌شان منطبق شود. این می‌تواند به قابلیت بازیابی چکیده آسیب برساند.

مقدمه

طرح مسئله. بدنه یک مقاله با مقدمه آغاز می‌شود. در مقدمه، مسئله معین مورد بررسی مطرح می‌گردد و راهبرد پژوهشی برای حل آن توصیف می‌شود. از آنجا که مقدمه به دلیل موقعیتش در مقاله شناخته می‌شود (در ابتدای بدنه مقاله)، فاقد عنوان (مقدمه) است. پیش از نوشتن مقدمه به این مسائل توجه کنید.

- ◀ چرا این مسئله حائز اهمیت است؟
- ◀ فرضیه و طرح آزمایشی به چه طریق با مسئله مورد نظر مرتبطند؟
- ◀ دلالت‌های ضمنی نظری مطالعه حاضر چیستند و این مطالعه چه ارتباطی با پژوهش‌های پیشین این حوزه دارد؟
- ◀ کدام گزاره‌های نظری مورد آزمایش قرار گرفته‌اند و آنها چه طور استخراج شده‌اند؟

یک مقدمه خوب در دو یا سه بند به این سؤال‌ها پاسخ می‌دهد و با خلاصه‌سازی استدلال‌ها و داده‌های مرتبط، این امکان را برای خواننده فراهم می‌آورد که درکی کامل از کارهای صورت پذیرفته و دلیل‌شان داشته باشد.

مشخص کردن پیش‌زمینه؛ پیشینه تحقیق را مطرح کنید اما از ارائه مرور تاریخی کامل و فراگیر بپرهیزید. فرض کنید که خواننده شما در این زمینه پژوهشی مطلع است و به خلاصه‌ای از تمام کارهای صورت گرفته نیازی ندارد. مروری عالمانه بر مطالعات پیشین، زمینه‌ساز تاریخچه‌ای در

پیش از اینکه شروع به نوشتن مقاله کنید، می‌بایست به این سه ویژگی عمده مقالات علمی توجه داشته باشید: حجم مقاله، عنوان‌بندی‌ها و لحن

خور است و موجب به رسمیت شناختن تقدم پژوهشگران پیشین خواهد شد. ارجاع درون متنی به مطالعات قبلی که با پژوهش فعلی مرتبطند و مشخصات آنها، بخشی از مسئولیت علمی و پژوهشی مؤلف است و برای حصول دانشی رو به رشد و تراکم ضرورت دارد. در عین حال، فقط به منابعی ارجاع دهید که ارتباط ویژه‌ای با تحقیق شما دارند، نه آنهایی که ارتباطشان با تحقیق کلی یا ناچیز است. اگر درصدد خلاصه‌سازی کارهای پیشین هستید، از درج جزئیات غیرضروری بپرهیزید. در عوض، می‌توانید بر یافته‌های مرتبط با کار خود، مسائل روش‌شناختی مرتبط و نتایج عمده تأکید کنید. در صورت امکان، خواننده را به مطالعات مروری موضوع مورد نظر ارجاع دهید.

پیوستگی منطقی میان کارهای پیشین و کار فعلی را نشان دهید. مسئله را آن قدر مبسوط و شفاف توضیح دهید که گستره وسیعی از مخاطبان حرفه‌ای آن را بفهمند. اجازه ندهید که ایجاز باعث شود جمله‌ای بنویسید که فقط برای متخصصان قابل درک باشد.

مباحث چالش‌برانگیز مرتبط با مقاله را به گونه‌ای منصفانه مطرح کنید. جمله‌ای ساده که صرفاً بیانگر این است که مطالعاتی به خصوص، از یک نتیجه و برخی دیگر از نتیجه دیگری پشتیبانی می‌کنند، بهتر از بحثی شدید و بی‌پایان است. جدا از نظر شخصی‌تان، از عداوت و ارائه استدلال‌های شخصی‌ساز در طرح یک مباحثه خودداری کنید. از اقدام به دفاع از موضع خود یا توجیه پژوهش‌تان با توسل به نقل قول از مراجعی که خارج از متن بحث‌اند، بپرهیزید.

هدف و دلایل اساسی تحقیق را بیان کنید؛ پس از آنکه مسئله را طرح و پیشینه پژوهش‌های مرتبط را مهیا کردید، نوبت به آن می‌رسد که رویکرد خود در حل مسئله را شرح دهید. این را در جملات پایانی بندهای مقدمه بیان کنید. در این نقطه، ارائه تعریفی از متغیرهای پژوهش و بیانی رسمی از فرضیه شما باعث شفافیت مقاله می‌شود. پرسش‌های زیر را در پایان مقدمه در نظر داشته باشید: برای دست‌کاری کدام متغیرها طرح‌ریزی کردم؟ انتظار چه نتایجی را داشتم و چرا انتظار آنها را داشتم؟ منطق پشت جمله «چرا انتظار آنها را داشتم؟» را باید شفاف کرد. دلیل اساسی هر فرضیه را به‌طور شفاف مشخص کنید.

پی‌نوشت

- 1- psycinfo
- 2- American psychological association

منابع

- 1- Publication manual of the American psychological association, fifth edition october 2002, American psychological association, washington DC